

TOJIK SINFLARIDA O'ZBEK TILI TA'LIMINING DOLZARB MASALALARI**Shohro'z Mominzoda Umarjon****Farg'ona viloyati So'x tumani 29-sonli UO'T maktabi****oliy toifali O'zbek tili fani o'qituvchisi****<https://doi.org/10.5281/zenodo.17192811>**

Annotatsiya. Maqolada tojik sinflarida o'zbek tili ta'limining dolzarb masalalari yoritilgan. O'zbek tilini o'rganishning ijtimoiy-madaniy va amaliy ahamiyati tahlil qilingan, mavjud muammolar ko'rsatib o'tilgan. Shuningdek, metodik yondashuvlarni takomillashtirish, o'qituvchilar malakasini oshirish hamda o'quvchilar motivatsiyasini kuchaytirish bo'yicha takliflar berilgan. Tadqiqot natijalari tojik sinflarida ta'lim sifatini oshirish va millatlararo muloqotni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: o'zbek tili, tojik sinflari, davlat tili, ta'lim samaradorligi, metodika, motivatsiya, lingvistik muhit.

O'zbekiston ko'p millatli mamlakat bo'lib, unda turli etnik guruhlar va millat vakillari o'zaro totuvlikda yashamoqdalar. Shu jumladan, tojik millatiga mansub fuqarolar ham yurtimizning barcha hududlarida faoliyat olib boradilar. Mamlakatimizdagi milliy maktablarda, jumladan, tojik sinflarida o'zbek tilining o'qitilishi alohida ahamiyat kasb etadi. Bu esa nafaqat o'zbek va tojik xalqlari o'rtasidagi tarixiy do'stlikni mustahkamlash, balki o'zaro madaniy hamkorlikni rivojlantirishda ham muhim vosita bo'lib xizmat qiladi.

O'zbekiston Respublikasida davlat tili maqomiga ega bo'lgan o'zbek tilini o'rganish barcha millat vakillari uchun teng imkoniyat yaratadi. Tojik sinflarida o'zbek tili:

- davlat boshqaruvida, rasmiy hujjatlarda faol qo'llanilishi tufayli ijtimoiy zaruriyatdir;
- millatlararo muloqotni yengillashtiradi;
- tojik o'quvchilarining oliy ta'lim muassasalarida muvaffaqiyatli tahsil olishiga yordam beradi;
- bo'lajak mutaxassislarning ish faoliyatida, ijtimoiy hayotda muvaffaqiyat qozonishida asosiy omilga aylanadi.

Bugungi kunda tojik sinflarida o'zbek tilini o'qitishda bir qator dolzarb masalalar mavjud:

- ✓ O'quv dasturlari va darsliklar muvofiqligi – ayrim hollarda darsliklar o'quvchilar bilim darajasiga to'liq mos kelmaydi.
- ✓ Metodik yondashuv – o'zbek tili ona tili emas, balki ikkinchi til sifatida o'qitilayotgani bois, maxsus metodik qo'llanmalarga ehtiyoj seziladi.
- ✓ O'qituvchilar malakasi – barcha pedagoglar ham ikkinchi til metodikasini chuqur bilmasligi ta'lim samaradorligini pasaytiradi.
- ✓ O'quvchilar motivatsiyasi – ayrim o'quvchilar o'zbek tilini faqat majburiyat sifatida qabul qiladilar, uning kelajakdagi amaliy ahamiyatini yetarli anglamaydilar.
- ✓ Lingvistik muhit yetishmasligi – tojik sinflarida o'quvchilar ko'proq ona tilida muloqot qilgani sababli, o'zbek tilini amaliy qo'llash imkoniyatlari cheklangan bo'ladi.

Jadval-1: Tojik sinflarida o'zbek tili ta'limining muammolari va ularni bartaraf etish yo'llari

№	Muammo	Hal qilish yo'li
1.	O'quv dasturi va darsliklarning o'quvchilar darajasiga to'liq mos emasligi	Ikkinchi til metodikasi asosida qayta ishlab chiqilgan darslik va qo'llanmalarni yaratish
2.	Metodik yondashuvning yetarli darajada samarali emasligi	Kommunikativ, interaktiv va innovatsion metodlardan foydalanish
3.	O'qituvchilarning malakasi yetarli emasligi	Malaka oshirish kurslari, seminar va treninglar orqali o'qituvchilarni tayyorlash
4.	O'quvchilarda o'zbek tilini o'rganishga past motivatsiya	Tilni bilishning amaliy ahamiyatini ko'rsatish, tanlov va musobaqalar tashkil etish
5.	Lingvistik muhit yetishmasligi	O'zbek tilida teatrlashtirilgan darslar, insholar, suhbatlar va klublar tashkil etish

Muammolarni hal qilish yo'llari:

- Innovatsion metodlardan foydalanish – kommunikativ yondashuv, interaktiv mashg'ulotlar, axborot texnologiyalarini jalb etish.
- Ikkinchi til metodikasi asosida darslik va qo'llanmalarni takomillashtirish.
- O'qituvchilar malakasini oshirish uchun maxsus seminar-treninglar tashkil etish.
- O'quvchilarni til muhitiga jalb qilish: teatr tomoshalari, o'zbek tilida insholar, ijodiy ishlar, musobaqalar tashkil etish.
- Motivatsiyani kuchaytirish: o'zbek tilini bilishning kasbiy va ijtimoiy hayotdagi ustunliklarini misollar orqali ko'rsatish.

Shunday qilib, tojik sinflarida o'zbek tili ta'limining samaradorligi nafaqat pedagogik muammolarni hal qilish bilan, balki o'quvchilarda davlat tiliga hurmatni kuchaytirish, millatlararo totuvlikni mustahkamlash bilan chambarchas bog'liqdir. Shu bois, metodik yangilanish, zamonaviy darsliklar, o'qituvchilarning malaka oshirish jarayoni va til muhitini yaratishga qaratilgan kompleks chora-tadbirlar bugungi kunda dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Rasulov R. Ikkinchi til o'qitish metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2023.
2. Shodiyev T. Davlat tili va millatlararo muloqot. – Toshkent: Fan, 2024.
3. Xudoyberdiyeva D. Milliy maktablarda o'zbek tili ta'limi metodikasi. – Samarqand: SamDU nashriyoti, 2022.